

Slotbijeenkomst toekomstplannen omgeving Den Haag Centraal

8 november 2023

Verlag van de laatste bijeenkomst

Inhoudsopgave

Achtergrond	3
Presentatie Ontwikkelvisie	4
Presentatie Beeldkwaliteitsplan	10
Presentatie samenvatting Ontwikkelvisie in het Engels	13
Informatiemarkt.....	14

Afsluitende bijeenkomst plannen omgeving Den Haag Centraal

Datum: Woensdag 8 november 2023

Tijd: 18:30 – 21:30

Bezoekers: ongeveer 120

Locatie: ZZIIN Den Haag Centraal

Achtergrond

Tussen september 2022 en juni 2023 organiseerde de gemeente Den Haag verschillende bijeenkomsten en activiteiten over de plannen voor de omgeving van Den Haag Centraal. Daar konden inwoners, ondernemers, belangengroepen en andere organisaties hun mening geven over de toekomst van dit gebied. Tijdens deze afsluitende bijeenkomst in ZINN liet de gemeente zien hoe de wensen, ideeën en adviezen zijn verwerkt in de concept ontwikkelvisie en het concept beeldkwaliteitsplan. Bezoekers konden nog een laatste een reactie geven op de plannen.

Vanaf 18 uur druppelden de bezoekers binnen in de ruimte op de tiende etage boven Den Haag Centraal, waar ze op de informatiemarkt de toekomstplannen voor het gebied konden bekijken en in gesprek gingen met de experts uit het projectteam van de gemeente Den Haag. Ook konden ze reacties achterlaten op ansichtkaarten.

Presentaties

Naast het informatieplein werden er tijdens de avond 3 presentaties gegeven:

- Presentatie concept Ontwikkelvisie omgeving Den Haag Centraal
- Presentatie concept Beeldkwaliteitsplan omgeving Den Haag Centraal
- Samenvatting van de Ontwikkelvisie in het Engels

Plenaire presentatie

Opening

Om 19 uur opent gespreksleider Menno van der Veen de bijeenkomst en heet de aanwezigen welkom. “Het is bijzonder om vast te stellen dat u zo betrokken bent bij de ontwikkelingen rondom Den Haag Centraal.” Hij polst wie er in de zaal zitten: ongeveer de helft van de bezoekers heeft al een eerdere bijeenkomst over de Toekomstplannen voor omgeving Den Haag bezocht, de andere helft is nieuw. Een flink deel van de aanwezigen woont in de buurt van het station. Daarnaast zijn er ondernemers uit het gebied, en ook een enkele bezoeker die geïnteresseerd is in stedenbouw.

Wethouder Robert van Asten benadrukt het fijn te vinden dat er ondanks het slechte weer zoveel mensen zijn gekomen. Hij benadrukt twee belangrijke redenen voor de ontwikkelingen rondom Den Haag Centraal: het gebied is nu 's avonds wat verlaten en sociaal onveilig, en de ontwikkelingen zullen de levendigheid verbeteren. Daarnaast zijn nieuwe woningen hard nodig, ook in Den Haag.

Presentatie

Projectmanager Steven Hokken blikt terug op het participatietraject vanaf september 2022 en de bijeenkomsten die tot aan de zomer van 2023 hebben plaatsgevonden. Hij legt uit waarom er nu al een plan voor het gebied in 2040 wordt gemaakt. Samen met Stedenbouwkundige Merel Bakker presenteert hij de concept Ontwikkelvisie, waarbij wordt aangegeven op welke manier de zorgen, wensen en ideeën van bewoners en ondernemers uit het participatietraject hebben geleid tot aanpassingen van de plannen.

Enkele hoofdpunten:

- Het advies van deelnemers over het nieuwe plein ('Haagse Loperplein') is voor het grootste deel overgenomen. Alleen de commerciële functies aan het plein zijn beperkt, omdat in de directe omgeving al veel ruimte voor winkels, horeca enzovoort zit.
- Er is onderzoek gedaan naar de gevolgen van de hoogbouw voor de bezonning van de omliggende woningen en gebouwen.
- Het advies van bewoners over de herinrichting van de Theresiastraat en Prins Clauslaan wordt goed bekeken. De verkeerskundigen van de gemeente gaan daar nu mee aan de slag om te zien of dit kan worden uitgevoerd.
- Deelnemers aan het participatietraject willen meer vergroening. De gemeente is het daarmee eens. In de concept-ontwikkelvisie worden vijf nieuwe groene plekken gemaakt, waaronder een 'groene kamer' bij het busstation.
- De concept ontwikkelvisie is een eerste stap. Het is een toekomstbeeld hoe de gemeente het gebied in 204 voor zich ziet. Het is niet in beton gegoten. De komende twintig jaar blijven we ermee aan de slag.

Panelgesprek

Daarna is het de beurt aan een driekoppig panel om te reageren:

- Henk Toet (Rover): Goed dat er gebiedsontwikkeling is, blijft er voldoende ruimte voor het Openbaar Vervoer. Met meer bewoners heb je ook meer reizigers in bus en tram. Dat heeft ook ruimte nodig. Denk er ook om dat er in de toekomst nog HOV-verbindingen bij komen om het systeem robuuster kan

maken. Je zult sowieso meer in OV moeten investeren, want Den Haag kan niet meer autoverkeer aan.

- Piet Hein Minneché (bewoner Rivierenbuurt/Spuikwartier): Het is fijn dat je als burgers mee kan denken en dat je hoort wat er met de meningen wordt gedaan. Daarnaast is het fijn dat er een aantal knelpunten nu worden aangepakt, zoals meer ruimte voor voetganger en fietsers, er zitten ook leuke ideeën in voor vergroening, meer open grachten. Dat komt de leefbaarheid ten goede. Tegelijkertijd heb ik zorgen. Als er 2500 woningen bij komen, is dat nogal wat. Voldoet deze ontwikkelvisie wel om dat op te vangen. Hoe zorgen we dat we bereikbaar blijven? En zijn er voldoende publieke voorzieningen, zoals scholen en huisartsen? Daaraan is nu al een tekort. En tot slot de aanblik van een muur van hoogbouw. De angst die ik heb is dat dit een mooi plan is, en dat er straks wel de gebouwen staan maar niet de voorzieningen zijn. Ik vind dat park boven de A12 erg mooi is, maar de vraag of het er echt gaat komen.
- Samir Harchaoui (eigenaar van Minglemush): Ik ben blij met de vergroening. Ik voel me gehoord voor wat betreft het aantrekkelijker maken voor de openbare ruimte. Wel heb ik zorgen over de fietsen en de plek waar die worden neergezet. Ook denk ik dat de 'rode loper' niet zomaar door mensen zal worden gebruikt, daar moet je echt iets voor doen.

Opmerkingen en vragen uit de zaal

Vraag: Kan er wat gedaan worden aan de daklozen op het plein?

Antwoord: In de ontwikkelvisie kijken we naar de toekomst, maar we kunnen niet het probleem van nu oplossen. Dit hoort eerder thuis bij de politie of de toezichthouders.

Vraag: Ik maak mij zorgen over de toegang tot onze wijk de Rivierenbuurt, qua autoverkeer.

Antwoord: Verkeer moet kunnen stromen, dus ook goed de Rivierenbuurt in en uit. Als daar een obstakel zit moet dat worden weggenomen. Daar moeten we natuurlijk goed op letten.

Vraag: Wat zijn de gevolgen voor de omliggende wijken, hebben jullie gekeken naar de leefbaarheid? Dat wordt niet echt helder. Dan gaat het om allerlei gevolgen, wind, zon, drukte, grondwaterniveaus, geluid.

Antwoord: We proberen een plan te maken dat een integrale oplossing biedt voor de hele stad. We willen de bestaande wijken hun karakter laten behouden. In deze concept ontwikkelvisie richten we ons inderdaad op het stationsgebied. Je zult moeten kijken wat de gevolgen zijn, dat geldt voor verkeer, dat geldt voor bezonning en dat geldt voor het grondwaterpeil. Je moet daarnaar kijken. Daarnaast maken we ook nog een buitenruimteplan, waarin ook aandacht is voor een aantal van de klimaat gerelateerde onderwerpen.

Vraag: Als je op de onderstromenkaart is het onder CS donkerblauw. Dat betekent dat hier bouwen overlast elders veroorzaakt.

Antwoord: Goed dat u daar kritisch op blijft.

Vraag: Wat bedoelen jullie met het woord “levendigheid”? Wordt het zoals de binnenstad?

Antwoord: We denken aan functies die het gebied aantrekkelijk maken om elkaar te ontmoeten, te ontspannen en om te verblijven. Bijvoorbeeld een bibliotheek, fontein, debatcentrum, of iets dat past bij de kennis-as (overheid en opleidingsinstellingen).

Vraag: Momenteel is bij de Oranje Buitensingel een strook parkeergebied weggehaald om fietsers te stallen. Dat is precies bij de gracht, wie gaat daar zijn fiets neerzetten? Is dat tijdelijk?

Antwoord: Ja, dat is tijdelijk vanwege de sluiting van de Fietsenstalling Koningin Julianaplein.

Opmerking: Bij voorzieningen staat “hoger onderwijs”, terwijl we juist basisscholen en middelbare scholen nodig hebben. We hoeven toch niet de hoger onderwijsproblemen van Rotterdam en Leiden op te lossen. Dat trekt alleen maar mensen aan naar het gebied.

Vraag: Is er wel zoveel behoefte aan kantoorruimte?

Antwoord: We hebben de behoefte aan kantoorruimte in de ontwikkelvisie verlaagd vergeleken met de oorspronkelijke opdracht. We moesten 400 duizend m2 toevoegen, daar hebben we 250 duizend m2 van gemaakt. Dat geeft aan dat wij ook zien dat de behoefte aan kantoren misschien wat minder groot is dan eerder gedacht. Maar hier zitten we bij een station, en dat zijn wel aantrekkelijke en gewilde plekken.

Opmerking: Jullie hebben het alleen over parken, en ik ben bang voor alleen maar plantenbakken. Wij strijden voor een biodiverse ontwikkeling en dat kan niet goed gedijen in een plantenbak.

Afsluitende opmerkingen van het panel

- Piet Hein Minneché: Nog een punt: denk na over hoe je het leefbaar houdt tijdens de transitie. En laat het hier niet ophouden. Dit gesprek is goed, open en constructief.
- Henk Toet (Rover): Hou ook het OV goed tijdens de ontwikkelperiode. De winkel moet tijdens de verbouwing wel openblijven.
- Samir Harchaoui: Hou rekening met bereikbaarheid, bevoorrading van de winkels en voorzieningen, en zorg voor laagdrempelige contacten bij de gemeente daarover. Op dit moment is het soms een drama.

Den Haag

Uw idee of wens voor het CID

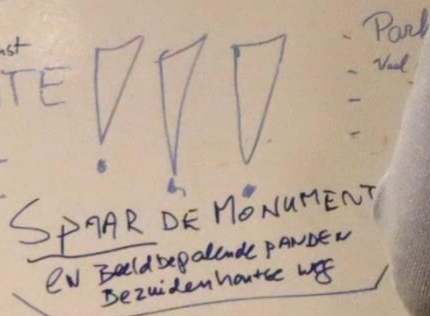
Bij voorkeur Tramlijn NIET over de Rijnstehaven laten rijden, maar achter de b
Graag bij de inrichting van de Rijnstehaven rekening houden met stallingsgarages in

Stedelijke publieke ruimte/groen → kunst

PARKEER RUIMTE

O.V deelmobiliteit

**GEEN KANTOREN/
BET. WONINGEN**

SPAR DE MONUMENT
EN Bepaalde PANDEN
Bezuiden hante weg

- Park
- Veld

DH + 80.000 inwoners is een
Misschien moet je die ambitie
als die niet te verwezenlijken is mo
behoud van leefbaarheid voor de
huidige bewoners

Presentatie Beeldkwaliteitsplan

De presentatie over het beeldkwaliteitsplan werd gegeven door Rients Dijkstra van het Stedenbouwkundige bureau Posad Maxwan. Hij behandelde een aantal aandachtspunten voor de ruimtelijke kwaliteit die uit eerdere participatiemomenten mee zijn genomen. Zo werd bijvoorbeeld benadrukt dat het niet alleen gaat om groen, maar ook het nut en de toegevoegde waarde die elk type groen heeft. Ook is rust als een belangrijk punt meegenomen in het beeldkwaliteitsplan. Wat de grote uitdaging is bij het ontwikkelen van het beeldkwaliteitsplan, is samenhang creëren in de omgeving. Elementen in het beeldkwaliteitsplan zijn nieuwe bomenrijen, kleine groene plekken en verblijfsplekken. Belangrijk voor het aanzicht in het gebied is ook het ontwerp van de begane grond en de kronen (top) van een gebouw.

Opmerkingen en vragen uit de zaal

Vraag: als u bomen plant, dan moet u wel rekening houden met wat er onder zit, want bij het Beatrixplein zit er een hele parkeergarage onder.

Antwoord: Klopt, wij werken samen met een boomkwekersbedrijf dat gespecialiseerd is hierin en wij bevelen de gemeente ook aan om met zo'n bedrijf te betrekken bij het planten van de bomen.

Opmerking: Plan alsjeblieft niet alleen bomen, maar zorg dat er ook struiken en andere diverse planten bij zitten.

Vraag: Net werd er aangegeven dat er twijfels zijn over het ontwerp voor de Utrechtsebaan, maar heb je over die groene kamer geen twijfel? Daar is toch ook heel veel ruimte voor de bus nodig?

Antwoord: Over de groene kamer hebben we minder twijfel in ieder geval, maar wel over het formaat ervan.

Vraag: Het beeldkwaliteitsplan moet voor het welstandsniveau van deze stad ook een groen vinkje geven. Ik ben heel benieuwd naar wat er in het hele rapport staat over de focus van wat je nou echt wil dat erbij komt.

Ik denk dat dat inderdaad veel duidelijker staat in het gehele document. Ik heb wel een andere ervaring dan jij beschrijft, namelijk dat met dit type bebouwing het vaak echt wel lukt om de architect binnen de perken te houden.

Vraag: Die studentenflat heeft niet echt een uitstraling van een mooi Anna van Buerenplein, kunnen ze daar nog wat aan veranderen? Kan het bijvoorbeeld meegenomen worden in de klimaatadaptatie, dat het groen wordt aangekleed?

Antwoord: het is relatief nieuw gebouw (10 jaar), eerlijk gezegd denk ik niet dat daar veel aan veranderd kan worden. Er is weinig geld voor beschikbaar om daar nu aanpassingen aan te doen. Als de opvallend slechte uitstraling een gedeelte ervaring is, kan er misschien wel gekeken worden of de begane grond verzacht wordt, maar dat staat nu niet in het plan.

Zelfs als je goed
gevoelst en vrolijk
blijft, groei je nu toe
aan pijn en
afname van je
krachten!

Laat hier je ideeën, wensen
of zorgen achter...

ane gr
keke levendige
trekkelijke a
aal veilig
trek

Pub

Presentatie samenvatting concept Ontwikkelvisie in het Engels

De concept Ontwikkelvisie werd ook in verkorte vorm gepresenteerd in het Engels aan deelnemers wiens eerste taal niet Nederlands is. Hierbij werd dezelfde informatie gepresenteerd als in de plenaire presentatie, met name de plannen voor het CID gebied en de manier waarop eerdere inbreng van deelnemers verwerkt is in de concept Ontwikkelvisie.

Opmerkingen en vragen uit de zaal

Vraag: Hoe kunnen we zorgen dat ontwikkelaars niet nog hoger bouwen dan de visie?

Antwoord: Als de visie door de gemeenteraad is vastgesteld, dan hebben we een manier om te sturen op de hoogte van gebouwen. De ontwikkelaar moet dan voldoen aan de voorwaarden die in de ontwikkelvisie staan.

Vraag: Hoe zorgen we dat ontwikkelaars ook echt gaan ontwikkelen?

Antwoord: Ontwikkelaars maken hun eigen afweging en berekeningen. De gemeente heeft veel contact met ontwikkelaars en we zien dat veel van hen interesse hebben om in het gebied te investeren.

Vraag: Is het legaal om twee torens zo dicht op elkaar te zetten dat ze met elkaar kunnen worden verbonden, zoals een van de modellen aan Ammuntiehaven

Antwoord: Ja dat kan, maar daar is wel nog meer studie voor nodig.

Vraag: Hoe zit het met bestelbusjes en aanvoer voor winkels?

Antwoord: Ja daar moeten we goed naar kijken. Het is belangrijk dat winkels kunnen worden bevoorrad. We moeten daar ruimte en routes voor maken.

Opmerking: Sommige groene gebieden hebben veel overlast van hondenpoep. Denk eraan bij het ontwerpen van parken en groen.

Opmerking: Denk eraan dat minder zonuren misschien ook een hogere energierekening betekent.

Informatieplein

Gedurende de hele avond was er een informatieplein geopend met vier 'Informatiebomen', met de vier thema's die centraal staan in de ontwikkelvisie van het CID gebied rondom Den Haag Centraal. Deelnemers konden hier ook zorgen, wensen en ideeën achterlaten. Hieronder geven we per thema aan welke opmerkingen bezoekers hebben achtergelaten.

Verlevendigen

Wat opvalt is dat bezoekers hier verschillende associaties bij hebben. De concrete voorstellen betreffen zowel nieuwe culturele en maatschappelijke voorzieningen als mogelijkheden voor sport en ontmoeting in de openbare ruimte. Hieronder een totaaloverzicht van de ingebrachte suggesties:

- Introduceer een nieuwe evenementenlocatie om Den Haag aantrekkelijker te maken voor cultuur, muziek, toerisme etc.
- Aandacht voor kunst
- Er is behoefte aan een plek met groen om te verblijven.
- De fontein Anna van Buerenplein moet behouden blijven.
- Gezinnen met kinderen willen meer opties om te sporten in de openbare ruimte en binnen.
- Focus op gezondheid:
 - Veel groen, stimuleer bewegen
 - Maak ontmoetingen mogelijk in de (semi) openbare ruimte
 - Realiseer voldoende sociale en maatschappelijke voorzieningen, zoals zorg.
- Diversiteit in de openbare ruimte

Verbinden

Diverse bezoekers doen concrete voorstellen voor aanpassingen aan de huidige verkeersverbindingen voor voetgangers, fietsers, openbaar vervoer en auto's.

- Zorg voor goed geplaatste en voldoende fietsparkeerplekken. Nu te weinig plek en gefragmenteerd in het gebied.
- Meer en betere fietsverbindingen
- Bij voorkeur trambaan niet over de Ammunitiehaven laten rijden, maar achter de te bouwen torens. Dus wel over de Schedeldoekshaven i.v.m. geluidsoverlast voor bewoners aan de Ammunitiehaven. Dit is omdat het geluid weerkaatst.
- Graag bij de inrichting van de Ammunitiehaven rekening houden met de Stallingsgarages in- en uitrijden van auto's van Bewoners. Denk aan vrijhouden uitritten/plaatsen van verkeersborden/spiegels enz.
- Denk ook aan bereikbaarheid ambulance, bestemmingsverkeer, winkelbevoorrading, verhuizingen, enz.
- Loopbrug over de Utrechtsebaan
- Overkapping busstation is niet nodig
- Een tunnel onder de Utrechtsebaan door kan niet vanwege tunnelveiligheid en de kosten.
- Laat een tram of goede bus rijden over het nieuwe Prins Bernhardviaduct, met een halte bij de nieuwe stationshal, en niet alle trams via de Rijnstraat gaan.

Verdichten

Opvallend is dat deelnemers hier wat minder suggesties hebben achtergelaten. Zij die dat wel deden, vragen aandacht voor een gebouw met meerdere functies die passend is in de omgeving.

- (Woon)torens niet hoger dan 70 meter.
- Realiseer meer functiemening in monotone wijken
- Verdicht in bestaande wijken met passende hoge dichtheden.
- Er is nog een uitgebreide reactie binnengekomen van een bewoner die vindt dat woongebouwen met sociale woningbouw niet meer dan 5 of 6 bouwlagen zouden moeten hebben, in een gesloten bouwblok met deels gemeenschappelijke binnentuin

Vergroenen

Deelnemers hebben niet veel aanvullende suggesties bij de gepresenteerde plannen. Zij hebben wel een aandachtspunt voor groen en veiligheid.

- Er is behoefte aan een plek met groen om te verblijven.
- Meer groen voor verkoeling
- Let op dat groen 's avonds juist als erg donker of onveilig ervaren kan worden. Denk aan voldoende licht en belichting in de (beleving van) openbare ruimte.

Algemeen

Een aantal suggesties past niet bij een van de thema's. Wij noemen ze hieronder:

- Fasering: Bouwplannen in lijn met vergroening en faciliteiten.
- Duidelijkheid over water ontbreekt in de plannen.
- Graag meer aandacht voor de huidige problemen i.p.v. alleen mooie ambitieuze plannen. Bijvoorbeeld:
 - Veiligheid: veel daklozen en rondhangende mensen rond Den Haag Centraal veroorzaken veel overlast (poepen, plassen, mensen belagen etc.). Ook criminaliteit. Ik zie dit helaas al veel bij de nieuw opgeleverde Koekamp.
 - Bestaande leegstand optimaal benutten.
 - Bij uitvoeren van de plannen, graag rekening houden met o.a. verkeershinder en woonoverlasten.
- Noem het Prins Bernhardviaduct gewoon Viaduct

